

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять, самостійної роботи
та виконання контрольних робіт
з дисципліни

**ОБЛІК
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*(для студентів 5,6 курсу заочної форми навчання спеціальностей
7.03050901 "Облік і аудит", 8.03050901 "Облік і аудит"
та слухачів другої вищої освіти
спеціальності 7.03050901 "Облік і аудит")*

Харків – ХНУМГ – 2013

Методичні вказівки до практичних занять, самостійної роботи та виконання контрольних робіт з дисципліни "Облік зовнішньоекономічної діяльності" (для студентів 5, 6 курсу заочної форми навчання спеціальностей, 7.03050901 "Облік і аудит" 8.03050901 "Облік і аудит" та слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.03050901 "Облік і аудит") / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: М. Ю. Карпушенко. – Х. : 2013. – 27 с.

Укладачі: к.е.н., доц. М. Ю. Карпушенко,

Рецензент: к.е.н., доц. Н. І. Гордієнко

Рекомендовано кафедрою обліку і аудиту,
протокол № 2 від 14. 09. 2012 р.

Загальні завдання

Метою вивчення дисципліни є набуття знань щодо здійснення зовнішньоекономічних операцій, відображення їх у бухгалтерському обліку.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- знати принципи здійснення та обліку зовнішньоекономічних операцій;
- вміти:
  - відображати в бухгалтерському обліку зовнішньоекономічні операції;
  - заповнювати регістри бухгалтерського обліку щодо зовнішньоекономічних операцій;
  - заповнювати документи щодо митного оформлення товарів;
  - практично вирішувати всі ситуації в галузі зовнішньоекономічної діяльності.

Заняття з дисципліни проводяться з метою отримання студентами теоретичних знань і набуття практичних навичок з:

- організації та проведення обліку у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- порядку документального забезпечення та відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку та бухгалтерських регістрів найпоширеніших фінансових і господарських операцій, що застосовуються у зовнішньоекономічних відносинах суб'єктів господарювання України з іноземними контрагентами;
- відображення фінансово-господарських процесів та операцій в іноземній валюті в системі рахунків бухгалтерського обліку в межах правового поля України та на підставі первинних документів.
- Метою самостійної роботи студента є:
  - засвоєння програми дисципліни шляхом поглибленого вивчення теоретичного матеріалу;
  - формування самостійних суджень щодо окремих теоретичних положень;
  - розв'язування аналітичних завдань з обліку як найпоширеніших, так і специфічних міжнародних економічних операцій.

2. Зміст дисципліни «Облік зовнішньоекономічної діяльності»

Тема 1. Сутність, види та суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності

Предмет та мета дисципліни. Види та суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Режим ліцензування і квотування для окремих видів товарів.

Ключові терміни:

Зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України і іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємостосунках між ними, як на території України, так і за її межами.

Квота експортна (імпортна) – це граничний обсяг товарів певної категорії, визначуваний в натуральних і вартісних одиницях, який дозволено експортувати з території України (імпортувати на територію України) протягом встановленого терміну.

Ліцензування зовнішньоекономічних операцій – це комплекс дій органу виконавчої влади з надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів.

Запитання:

1. Що таке зовнішньоекономічна діяльність?
2. Хто є суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності?
3. Які види зовнішньоекономічної діяльності можна провадити в Україні?
4. Які види зовнішньоекономічної діяльності підлягають ліцензуванню і квотуванню?

Джерела: 1,2,3,8.

Тема 2. Особливості складання договорів (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та застосування правил ІНКОТЕРМС

Договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.
Особливості застосування правил ІНКОТЕРМС.

Зовнішньоекономічний договір – це матеріально оформлена угода двох або більш суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності і їх іноземних контрагентів, направлена на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав і обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Базисні умови постачання – це систематизована в правилах ІНКОТЕРМС сукупність спеціальних умов, що визначають момент переходу ризиків випадкової загибелі або пошкодження товару від продавця до покупця, регламентують, хто організовує перевезення товару, відвантаження, оплачує витрати щодо страхування товару, виконує його митне оформлення.

Запитання:

1. У чому полягають особливості укладення договорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності?
2. Які основні положення повинні бути вказані в договорі?
3. Які умови визначаються згідно з правилами ІНКОТЕРМС?

Тема 3. Особливості відображення в обліку операцій з іноземною валютою

Поняття «операція в іноземній валюті». Принцип єдиного грошового вимірника. Первинне визнання операції в іноземній валюті. Особливості відображення монетарних та немонетарних статей. Порядок відображення авансів. Курсові різниці: поняття, порядок визначення і відображення в обліку. Перерахунок заборгованості в іноземній валюті в податковому обліку.

Ключові терміни:

Принцип єдиного грошового вимірника – це принцип, згідно з яким вимірювання і узагальнення всіх господарських операцій здійснюються в єдиній грошовій одиниці – гривні.

Валютний курс – це встановлений НБУ курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.

Монетарні статті – це статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи і зобов'язання, які будуть одержані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей чи їх еквівалентів.

Немонетарні статті – це статті балансу, що не є монетарними.

Курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.

Визначення курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті проводиться:

- на дату здійснення розрахунків;
- на дату балансу.

Запитання:

1. Що таке валютний курс?
2. Як відображаються операції в іноземній валюті при первинному визнанні?
3. Що таке монетарні й немонетарні статті?
4. Що таке курсові різниці, в яких випадках вони відображаються?
5. Які особливості відображення курсових різниць в податковому обліку?

Джерела: 1,2,3,16

Тема 4. Облік імпорتنих операцій

Поняття імпорتنих операцій. Обмеження на здійснення імпорту. Митні процедури і порядок формування митної вартості. Порядок нарахування митних платежів – мита, митного збору. Документальне забезпечення імпорتنих операцій. Порядок складання вантажної митної декларації. Бухгалтерський облік здійснення імпорتنих операцій. Оподаткування імпорتنих операцій: оподаткування податком на прибуток, оподаткування податком на додану вартість.

Ключові терміни:

Імпорт – це придбання українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням їх на територію України, включаючи придбання товарів, призначених для споживання установами і організаціями України, розташованими за її межами.

Імпортна операція – це комерційна діяльність, пов'язана із закупівлею і ввезенням до України іноземних товарно-матеріальних цінностей для їх подальшої реалізації на внутрішньому ринку або використання у виробничо-господарській діяльності.

Фактурна вартість товару – це вартість, вказана в супровідних документах.

Митна вартість товару – фактурна вартість товару, визначена в національній валюті шляхом перерахунку суми в іноземній валюті за курсом НБУ на дату імпорту.

Облікова вартість імпортного товару складається з фактурної вартості, витрат в іноземній валюті по доставці товару, сплачених мита, митного і акцизного збору.

Митний тариф – це зведення ставок мита, яке застосовується до товарів, переміщуваних через митну межу і систематизація відповідно до Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності.

Вантажна митна декларація – це заява, що містить відомості про товари та інші предмети й транспортні засоби, і мета їх переміщення через митну межу України або про зміну митного режиму щодо даних товарів, а також інформацію, необхідну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування митних платежів.

Митний брокер (декларант) – це юридична або фізична особа, яка відповідно до законодавчих актів України здійснює декларування товару на основі договору з власником вантажу і уповноваженим Державним митним комітетом України на таку діяльність.

Запитання:

1. Що мається на увазі під імпортними операціями?
2. Які митні процедури при здійсненні імпортних операцій?
3. Які податки і збори сплачуються на митниці при імпортуванні товарів?
4. Які відмінності бухгалтерського і податкового обліку імпортних операцій?
5. За яким валютним курсом перераховується у валюту звітності контрактна вартість імпортних товарів, одержаних за попередньою оплатою?
6. Як оформляється приймання імпортних товарів в разі виявлення дефектів або нестач?

Джерела: 1,2,3,16.

Тема 5. Облік експортних операцій

Поняття і умови здійснення експортних операцій. Документальне забезпечення митного оформлення товарів, що експортуються. Бухгалтерський облік експортних операцій. Особливості оподаткування експортних операцій: оподаткування податком на прибуток, оподаткування податком на додану вартість, розрахунку мита, митного і акцизного збору.

Ключові терміни:

Експорт – це продаж продукції (робіт, послуг) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивозом або без вивозу цих товарів за митну територію України, включаючи реекспорт.

Дати відповіді на наступні запитання:

1. Які операції відносяться до експортних?
2. Які податки та збори сплачуються при експорті?

3. Які документи надаються митниці для здійснення експортної поставки?
4. Які відмінності бухгалтерського обліку експортних операцій?
5. У чому полягають особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій з експорту робіт, послуг?
6. За яким валютним курсом перераховується у валюту звітності контрактна вартість товарів, відвантажених на експорт з наступною оплатою?
7. Як відображається на рахунках бухгалтерського обліку реалізація товарів на експорт на умовах попередньої оплати?

Джерела: 1,2,3,16.

Тема 6. Облік зовнішньоекономічних операцій з давальницькою сировиною

Основні поняття операцій з давальницькою сировиною. Учасники операцій з давальницькою сировиною. Особливості укладення договорів на переробку давальницької сировини. Митне оформлення операцій з давальницькою сировиною. Документальне оформлення операцій з давальницькою сировиною. Особливості бухгалтерського обліку операцій з давальницькою сировиною. Податковий облік операцій з давальницькою сировиною при умовах: ввезення на митну територію України давальницької сировини іноземним замовником, вивозу готової продукції за межі України, повернення нерезиденту давальницької сировини, вивозу давальницької сировини з України з метою переробки її в готову продукцію.

Ключові терміни:

Давальницька сировина – це сировина, матеріали, напівфабрикати, що комплектують вироби, енергоносії, ввезені на територію України іноземним замовником або вивезені за її територію українським замовником для використання у виробництві готової продукції з подальшим поверненням продукції повністю або частково в країну замовника, або вивозом у третю країну.

Операція з давальницькою сировиною – це операція з переробки давальницької сировини, ввезеної на митну територію України (або придбаної іноземним замовником за іноземну валюту в Україні) з метою отримання готової продукції за відповідну платню. При цьому вартість сировини повинна складати не менше 20% вартості виготовленої продукції.

Запитання:

1. Що таке операції з давальницькою сировиною?
2. Які особливості митного оформлення операцій з давальницькою сировиною?
3. Які особливості бухгалтерського обліку операцій з давальницькою сировиною?
4. Які особливості податкового обліку операцій з давальницькою сировиною?

Джерела: 1,2,3,6,16.

Тема 7. Зовнішньоекономічні бартерні операції

Поняття бартерних операцій, особливості оформлення. Встановлення індикативних цін на продукцію, що реалізується за бартерними контрактами. Особливості оподаткування бартерних операцій. Бухгалтерський облік бартерних операцій.

Ключові терміни:

Міжнародний бартер – це операція, що включає експорт і імпорт товарів без грошової оплати і участі банків у розрахунках.

Індикативні ціни – це ціни на товар, що склалися або складаються на відповідний товар на ринку експортера або імпортера на момент здійснення експортної (імпортної) операції з урахуванням умов постачання і умов здійснення розрахунків, визначених відповідно до законодавства України.

Звичайна ціна на продукцію – це ціна реалізації товарів (робіт, послуг) продавцем, включаючи суму нарахованих (сплачених) відсотків, вартість іноземної валюти, яка може бути одержана в разі їх продажу особам, не пов'язаним з продавцем за звичайних умов ведення господарської діяльності.

Запитання:

1. Що таке компенсаційна угода? Які її типи та ознаки?
2. З яких етапів складаються бартерні операції?
3. У чому особливості укладання зовнішньоекономічного бартерного договору?
4. Який порядок митного оформлення бартерних операцій ?
5. Які особливості податкового і бухгалтерського обліку бартерних операцій?

Джерела: 1,2,3,4,6.

Тема 8. Облік інвестиційних операцій

Поняття іноземних інвестицій. Порядок і умови здійснення інвестиційної діяльності. Форми здійснення іноземних інвестицій. Порядок державної реєстрації іноземних інвестицій. Особливості обліку отримання інвестицій в іноземній валюті. Повернення іноземних інвестицій. Відображення фінансових інвестицій в підприємства, створені за кордоном. Відображення у фінансовій звітності операцій господарських одиниць, розташованих за кордоном.

Ключові терміни:

Іноземні інвестиції – це цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Запитання:

1. Хто може бути іноземним інвестором?
1. Які види підприємств з іноземними інвестиціями?
2. Які форми здійснення іноземних інвестицій ?
3. Які особливості отримання фінансових інвестицій в іноземній валюті?
4. Які особливості повернення іноземних інвестицій?
5. Які особливості відображення фінансових інвестицій в обліку?
6. Які особливості ввозу майна як внеску до статутного фонду з точки зору оподаткування?

Джерела: 1,2,3,6,16.

Тема 9. Облік валютно-фінансових операцій

Види кредитних угод. Умови отримання кредиту. Порядок отримання банківського кредиту. Порядок отримання кредиту відповідно до відкритої кредитної лінії. Порядок отримання кредиту від іноземного інвестора. Порядок погашення кредиту. Облік кредитних операцій.

Ключові терміни:

Банківський кредит – це кошти, що надаються в позику юридичній або фізичній особі на певний строк і під процент.

Кредит за відкритим рахунком – це кредит у формі відстрочення платежу по експорту цінностей.

Факторинг – це форма кредитування експорту, при якій розрахунки з експортером здійснює посередник (банк), який за певну комісію і банківський

процент викупує платіжні документи експортера. При викупі посередник оплачує 4/5 вартості постачання, а залишок оплачує після настання зазначеного терміну.

Акцептний кредит – полягає в акцепті банком векселя, який стає гарантією оплати експортеру. Банк акцептує вексель за тієї умови, що до терміну платежу за векселем клієнт внесе в банк суму, необхідну для погашення векселя.

Овердрафт – це форма кредитування експорту, по якій банк списує грошові кошти з рахунку клієнта, що перевищують залишок на рахунку (дебетове сальдо). Овердрафт надають особливо надійним клієнтам.

Форфейтинг – це форма кредитування експорту банком шляхом викупу векселів та інших боргових зобов'язань по зовнішньоторговельних операціях за мінусом дисконту.

Відновлювана кредитна лінія – це кредитна лінія, протягом строку дії якої після повного або часткового повернення наданих позичальнику кредитів банк здійснює подальше кредитування позичальника в межах ліміту даної лінії.

Чекодавець – це юридична особа – нерезидент або фізична особа – нерезидент, яка видає іншій особі чек, який підписує;

Чекоутримувач (отримувач, власник) – це будь-яка фізична або юридична особа, яка має право отримати кошти за чеком.

Інкасо – це банківська операція, за допомогою якої банк (установа) одержує кошти від платника, що призначені для виплати за чеком чекоутримувачу. Приймання чеків на інкасо до банку (установи) для одержання платежу вважається пред'явленням чеку до сплати (платежу).

Дорожній чек – це паперовий розрахунковий документ, що виражений в іноземній валюті й використовується як засіб міжнародних розрахунків неторговельного характеру і є грошовим зобов'язанням чекодавця виплатити зазначену в чеку суму чекоутримувачу (власнику), підпис якого проставляється в зазначеному місці під час продажу.

Акредитив – це умовне грошове зобов'язання, що надається банком-емітентом за дорученням та з інструкціями клієнта – наказодавця акредитива (та від його імені) або від власного імені, здійснити платіж на користь одержувача коштів чи визначеної ним особи бенефіціара або акцептувати і сплатити виставлені бенефіціаром переказні векселі (тратти), або уповноважити інший банк провести такий платіж, або акцептувати і сплатити переказні векселі (тратти), або надати повноваження іншому банку здійснити негоціацію

(купити або врахувати переказні векселі) проти передбачених документів з урахуванням дотримання умов акредитива.

Запитання:

1. Які види кредитних угод Вам відомі?
2. Який порядок відкриття рахунків в іноземній валюті?
3. Які особливості оформлення кредитів від нерезидентів?
4. Які особливості обліку кредитних операцій в бухгалтерському обліку?
5. Які особливості використання чеків в іноземній валюті?
6. У чому полягають розрахунки за акредитивами?

Джерела: 1,2,3,8.

Тема 10. Облік лізингових та інших зовнішньоекономічних операцій

Облік лізингових операцій. Облік операцій з підприємствами, розташованими в офшорних зонах. Облік консигнаційних і комісійних операцій.

Ключові терміни:

Фінансовий лізінг – це договір лізінгу, в результаті укладення якого лізингодержувач на своє замовлення отримує в платне користування від лізингодавця об'єкт лізінгу на строк, не менший строку, за який амортизується 60 відсотків від вартості об'єкта лізінгу, визначеної у день укладення договору.

Офшорна зона – це країна або територія, законодавство якої дозволяє реєстрацію та функціонування офшорних компаній, що створюють прибуток з джерел, які діють поза країною або територією реєстрації.

Офшорні компанії – це іноземні компанії, які зареєстровані в офшорних центрах країн, що надають їм особливі пільги. Такі компанії мають право на діяльність тільки за кордоном.

Консигнація – це різновид агентської комісійної угоди, відповідно до якого товари, що експортуються, після перетину кордону країни-експортера розміщуються на складі тимчасового зберігання (консигнаційний склад) і поступово, в міру реалізації чергової партії проходять митне оформлення, яке проводить агент, і реалізуються іноземним покупцем.

Запитання:

1. Що таке міжнародні лізингові операції?
2. Які особливості відображення в обліку міжнародних лізингових операцій?
3. Які особливості відображення в обліку комісійних та консигнаційних операцій?
4. Які компанії відносяться до офшорних?

Джерела: 1,2,3

Тема 11. Облік службових відряджень за кордон

Поняття службового відрядження, розрахунок і видача авансу. Граничний термін відрядження і порядок розрахунку кількості днів знаходження у відрядженні. Розрахунки із застосуванням пластикових карток. Повернення валюти в касу підприємства. Податковий облік витрат на відрядження. Відображення в бухгалтерському і податковому обліку витрат на відрядження, в іноземній валюті.

Ключові терміни:

Службове відрядження за кордон – це поїздка працівника за розпорядженням керівника підприємства, об'єднання, установи, організації на певний термін в іншу країну для виконання службового доручення поза місцем його постійної роботи.

Вільно конвертована валюта – це валюта, яка широко використовується для здійснення платежів по міжнародних операціях, продається на головних валютних ринках миру і вказана в групі 1 Класифікатора валют НБУ.

Запитання:

1. Як здійснюється документальне оформлення відрядження?
2. Який порядок визначення суми авансу?
3. Як відображаються витрати на відрядження в іноземній валюті?

Джерела: 1,2,3.

5. Зміст завдань та методичні вказівки до виконання контрольної роботи

Основна мета контрольної роботи – закріплення навчального матеріалу, який студент повинен вивчити самостійно. Відповідно до навчального плану студент мусить виконати одну контрольну роботу за індивідуальним варіантом. Контрольну роботу виконують у зошиті або набирають на комп'ютері (формат А4, 14 кегель, через 1 інтервал).

Контрольна робота містить два завдання: теоретичне і практичне.

Контрольне завдання з практичної частини виконують відповідно до свого варіанта і методичних вказівок до розв'язання завдань.

Контрольне завдання з теоретичної частини виконують відповідно до номера варіанта (згідно з останньою цифрою залікової книжки). Виклад питання в контрольній роботі повинен ґрунтуватися на знаннях студента, якими він оволодів у процесі самостійної роботи над курсом.

3.1 Практичні завдання

Задача № 1

Для виконання цієї задачі слід звернутися до вихідних даних, наведених у таблиці 1.

На основі цих даних необхідно:

- скласти журнал реєстрації господарських операцій підприємства;
- здійснити необхідні розрахунки;
  - відобразити в системі бухгалтерського та податкового обліку і проаналізувати фінансовий результат від операцій.

Таблиця 1 – Вихідні показники

№	Зміст операції	Варіанти									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
1	Придбання валюти										
	Перераховані гривні для придбання валюти, комісійна винагорода банку склала 1,5%.	8000 дол.	12000 дол.	5000 дол.	7000 дол.	4000 дол.	9000 дол.	11000 дол.	10000 дол.	6000 дол.	5500 дол.
	Курс МБВР	8,1	8,02	8,2	8,25	8,15	8,35	8,0	8,14	8,20	8,12
	Курс НБУ на дату надходження валюти.	8,0	7,95	8,15	8,2	8,02	8,30	7,95	8,10	8,12	8,11

Приклад розв'язання задачі

Підприємство подало заяву до банку на придбання 2400 дол. за договірним курсом МБВР 8,35 грн./ \$1. Курс НБУ на дату надходження валюти склав 8,2 грн./\$1. Комісійна винагорода банку дорівнює 50 грн. Відобразимо ці події в обліку. Перш за все треба визначити суму гривень, необхідних для придбання валюти у розмірі 2400 дол.

Сума гривень, необхідних для придбання валюти, складається із:

- суми гривень, що платяться за придбання самої валюти за комерційним курсом МБВР;
- комісійної винагороди банку.

Сума гривень, необхідних для придбання валюти, дорівнює:

$$2400 \times 8,35 + 50 = 20090,0$$

Таблиця 2 – Відображення операцій із придбання валюти

N	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.	Доходи, грн.	Витрати, грн.
		дебет	кредит			
1	2	3	4	5	6	7
1	Переказ гривень на придбання 2400 дол.	333	311	20090,0	—	—
2	Зарахування придбаної валюти на рахунок підприємства по курсу НБУ 8,2 грн./дол.	312	333	2400\$ ----- 19680,0	—	—
3	Переказ комісійного збору банку	377	333	50,0	—	—
4	Списання комісійного збору на витрати	92	377	50,0	—	50,0
5	Віднесена на витрати різниця між курсом НБУ та курсом МБВР на дату придбання валюти	949	333	360,0	—	360,0

Задача № 2

Для виконання цієї задачі слід звернутися до вихідних даних, наведених у таблиці 3.

На основі цих даних необхідно:

- скласти журнал реєстрації господарських операцій підприємства;
- здійснити потрібні розрахунки;
- відобразити в системі бухгалтерського та податкового обліку і проаналізувати фінансовий результат від операцій.

Таблиця 3 – Вихідні показники

Зміст операції	Варіанти									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Продаж валюти										
Перераховано для продажу валюти, дол.	4000	6000	5500	2000	8000	4500	5000	7000	15000	20000
Курс НБУ на дату продажу валюти	8,2	8,35	8,1	8,3	8,28	8,33	8,30	8,35	8,0	8,45
Курс продажу валюти на валютній біржі (МБВР)	8,25	8,3	8,15	8,25	8,3	8,35	8,4	8,3	8,15	8,4
Комісійна винагорода банку	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%

Приклад розв'язання задачі

Підприємство здійснює продаж 3000 дол. Валютний курс НБУ на дату продажу валюти складає 8,22 грн./дол. Курс продажу валюти на міжбанківській валютній біржі складає 8,26 грн./дол. Комісійна винагорода банку складає 2% від вартості проданої валюти. Відобразимо ці операції в обліку (таблиця 4).

Таблиця 4 – Відображення операцій із продажу валюти

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.	Доходи, грн.	Витрати, грн.
		дебет	кредит			
1	2	3	4	5	6	7
1	Списання з валютного рахунку іноземної валюти для продажу (3000 x 8,22 = 24660,0)	334	312	3000\$ 24660	—	—
2	Зарахування на розрахунковий рахунок суми гривень, одержаної від продажу іноземної валюти, за вирахуванням комісійної винагороди банку (3000*8,26- 2%=24284,4)	311	334	24284,4	—	—
3	Відображення у складі витрат поточного періоду суми комісійної винагороди банку (3000 x 8,26 x 2% = 495,6)	92	334	495,6	----	495,6
4	Відображення позитивної різниці, отриманої під час продажу валюти (3000*8,26- 3000*8,22= 120)	334	714	120,0	120,0	—

Задача №3

Для виконання цієї задачі слід звернутися до вихідних даних, наведених у таблиці 5.

На основі цих даних необхідно:

- скласти журнал реєстрації господарських операцій підприємства;
- здійснити необхідні розрахунки;
- відобразити в системі бухгалтерського та податкового обліку і проаналізувати фінансовий результат від операцій.

Таблиця 5 – Вихідні показники

Зміст операції	Варіанти									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Перерахування авансу	6000	7000	1500	500	2000	3000	1000	2500	4000	3500
Курс НБУ на дату авансу	8,15	8,21	8,18	8,11	8,2	8,12	8,25	8,10	8,22	8,13
Одержані товари від постачальника, сплачено мито 3%, митні збори 0,3%, ПДВ – 20%	10000	11000	3000	2500	3000	5000	4000	4500	6000	5500
Курс НБУ на дату оформлення митної декларації	8,2	8,15	8,21	8,3	8,10	8,18	8,15	8,13	8,12	8,05
Курс НБУ на кінець кварталу	8,1	8,2	8,15	8,1	8,05	8,1	8,2	8,12	8,05	8,08
Перерахування остаточної оплати у наступному кварталі	4000	4000	1500	2000	1000	2000	3000	2000	2000	2000
Курс НБУ на дату оплати	8,25	8,13	8,4	8,3	8,05	8,15	8,10	8,03	8,18	8,02

Приклад розв'язання задачі

Підприємство перераховує постачальнику матеріалів аванс в сумі 2000 дол. США за курсом НБУ — 8,3 грн. за долар, матеріали одержані на суму 3000 дол. за курсом НБУ 8,40 грн. за долар. Остаточна оплата матеріалів відбулася в наступному кварталі. Курс НБУ на кінець кварталу склав 8,35 грн. за долар., курс НБУ на момент оплати – 8,2 грн. за долар.

На митниці були сплачені:

- ПДВ – 20%;
- мито – 3%;
- митний збір – 0,3%.

Відобразимо ці події в бухгалтерському обліку (таблиці 6).

Таблиця 6 – Відображення імпорتنих операцій

№ п/п	Найменування операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.	Доходи	Витрати
		дебет	кредит			
1	2	3	4	5	6	7
1	Перерахування авансу (2000 x 8,3 = 16600,0)	371	312	2000\$ 16600,0	---	---
2	Отримання матеріалів (2000 x 8,3+ 1000 x 8,4 = 25000,0)	20	632	25000	---	25000*
3	Сплата мита(3000 x8,4x 3% = 756,0)	377	311	756,0	---	756,0
4	Сплата митного збору (3000 x 8,4 x 0,3% = 75,60)	377	311	75,60	---	75,6
5	Сплата ПДВ (3000 x8,4+3000 x8,4 x3%)x20% =5191,2)	377	311	5191,2	---	---
6	Включення мита і митного збору у вартість матеріалів	20	377	831,6	---	---
7	Включення суми ПДВ на підставі ВМД до податкового кредиту	641	377	5191,2	---	---
8	Залік перерахованого раніше авансу	632	371	16600	---	---
9	Відображення курсової різниці на дату балансу (1000 x 8,35- 1000 x 8,4 =50,0)	632	714	50,0	50,0	---
10	Перерахування остаточної оплати постачальнику (1000 x 8,2 =8200,0)	632	312	1000,0\$ 8200,0	---	---
11	Відображення курсової різниці на дату проведення розрахунків (1000 x8,2- 1000 x8,35 = 150,0)	632	714	150	150,0	----

* вартість матеріалів буде віднесена до витрат під час їх використання (продажу).

У наведеному прикладі частина вартості імпортованих матеріалів, що сплачена авансом, перераховується у гривні за курсом НБУ на дату авансу, а частина – за курсом НБУ на дату отримання імпорتنих матеріалів, тобто вартість імпортованих матеріалів розраховується за двома курсами.

У даному разі курсові різниці розраховуються:

- на дату балансу, оскільки впродовж звітного кварталу частина товару не була оплачена. У цьому разі відбувається зменшення курсу, тобто борг перед постачальником зменшується і відображаються доходи від курсової різниці;

- на дату здійснення розрахунків. У цьому разі відбувається зменшення курсу, тобто борг перед постачальником зменшується і також відображаються доходи від курсової різниці.

Задача №4

Для виконання цієї задачі слід звернутися до вихідних даних, наведених у таблиці 7.

На основі цих даних необхідно:

- скласти журнал реєстрації господарських операцій підприємства
- здійснити необхідні розрахунки;
- відобразити в системі бухгалтерського та податкового обліку і проаналізувати фінансовий результат від операцій.

Таблиця 7 – Вихідні показники

Зміст операції	Варіанти									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Одержання авансу	6000	4000	5000	2000	3000	4500	5000	4000	5500	6500
Курс НБУ на дату авансу	8,1	8,15	8,2	8,0	8,05	8,25	8,05	8,04	8,32	8,04
Відвантажено продукцію покупцю, на митниці сплачено мито 2%, митні збори 0,2%	9000	8000	9000	4000	6000	9000	10000	12000	11000	13000
Курс НБУ на дату оформлення митної декларації	8,2	8,0	8,25	8,3	8,2	8,3	8,03	8,35	8,14	8,05
Курс НБУ на кінець кварталу	8,1	8,2	8,15	8,1	8,05	8,1	8,2	8,12	8,05	8,08
Отримання остаточної оплати у наступному кварталі	3000	4000	4000	2000	3000	4500	5000	8000	5500	6500
Курс НБУ на дату оплати	8,25	8,2	8,1	8,05	8,0	8,11	8,2	8,3	8,35	8,2

Приклад розв'язання задачі

Підприємство одержало від покупця аванс 1 000 дол. На момент отримання грошових коштів курс НБУ складав 8,1 грн. за 1 дол. На момент відвантаження товарів, загальна вартість яких дорівнювала 2000 дол., курс НБУ був 8,2 грн. за долар. На кінець кварталу курс НБУ склав 8,15 грн. за 1 дол.

Остаточна оплата відбулася у наступному кварталі, курс НБУ на момент остаточної оплати склав 8,05 грн. за долар.

На митниці було сплачено:

- мито – 2%;
- митні збори – 0,2%.

Відобразимо операції в бухгалтерському обліку (таблиця 8).

Таблиця 8 – Відображення експортних операцій

№ п/п	Найменування операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.	Доходи	Витрати
		Дебет	Кредит			
1	Отримання авансу (1000 x 8,1 = 8100,0)	312	681	8100,0	---	---
2	Відвантаження продукції (1000 x 8,1 + 1000 x 8,2 = 16300,0)	362	701	10300,0	16300,0	---
3	Нараховано мито (2000 x 8,2 x 2% = 328,0)	93	377	328,0	---	328,0
4	Нараховано митні збори (2000 x 5,2 x 0,2% = 32,8)	93	377	32,8	---	32,8
5	Сплачено мито	377	311	416,0	---	328,0
6	Сплачено митні збори	377	311	20,0	---	32,8
7	Здійснення заліку заборгованості	681	362	8100,0	---	---
8	Відображення курсової різниці на кінець кварталу (1000 x 8,15 - 1000 x 8,2 = -50,0)	945	362	50,0	----	50,0
9	Зарахована остаточна оплата від покупця (1000 x 8,05 = 8050,0)	312	362	8050,0	---	---
10	Відображення курсової різниці на момент оплати (1000 x 8,05 - 1000 x 8,15 = 100,0)	945	362	100,0	---	100,0

У даному разі курсові різниці розраховуються:

- на дату балансу, оскільки впродовж звітного кварталу частина експортованого товару не була оплачена. У цьому разі відбувається зменшення курсу, тобто зменшується розмір грошових коштів, що отримає підприємство за продукцію;

- на дату здійснення розрахунків. У цьому разі відбувається зменшення курсу, тобто зменшується розмір грошових коштів, що отримає підприємство за продукцію і слід відобразити витрати від курсової різниці.

Завдання №5

Для виконання цього завдання слід звернутися до вихідних даних, наведених у таблиці 9. На основі цих даних необхідно:

- скласти журнал реєстрації господарських операцій підприємства;
- здійснити необхідні розрахунки;
- відобразити в системі бухгалтерського та податкового обліку і проаналізувати фінансовий результат від операцій.

Таблиця 9 – Вихідні показники

№ п/п	Зміст операції	Варіанти									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
1	Отримано кредит	10000	20000	5000	7000	8000	9000	12000	25000	30000	40000
2	Курс НБУ на дату отримання кредиту	8,1	8,2	8,15	8,1	8,05	8,1	8,2	8,12	8,05	8,08
3	Нараховані відсотки	50	30	40	20	35	40	80	100	110	200
4	Курс на дату нарахування	8,2	8,0	8,25	8,3	8,2	8,3	8,03	8,35	8,14	8,05
5	Курс НБУ на кінець кварталу	8,15	8,21	8,18	8,11	8,22	8,12	8,25	8,10	8,22	8,13
6	Сплачені відсотки у наступному кварталі	50	30	40	20	35	40	80	100	110	200
7	Курс НБУ на дату сплати	8,05	8,1	8,11	8,12	8,18	8,02	8,14	8,12	8,0	8,2
8	Погашено частково кредит у наступному кварталі	1000	1500	500	600	700	900	1600	2000	3000	4000
9	Курс НБУ на дату погашення	8,25	8,13	8,4	8,3	8,0	8,15	8,10	8,03	8,18	8,02

Приклад розв'язання задачі

Підприємство одержало короткостроковий кредит у розмірі 8000 дол. при курсі НБУ 8,2 грн. за долар. На кінець кварталу нараховані відсотки за користування кредитом у розмірі 100 дол. Курс НБУ на кінець кварталу – 8,35.

У наступному кварталі були сплачені відсотки, курс НБУ – 8,0, та була погашена частина кредиту в розмірі 2000 дол. Курс на момент погашення – 8,3 грн. за долар. Відобразити вказані операції в податковому і бухгалтерському обліку (таблиця 10).

Таблиця 10 – Відображення операцій із отримання кредиту

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.	Доходи	Витрати
		Дебет	Кредит			
1	Отримання короткострокового кредиту на валютний рахунок підприємства (8000 x 8,2 = 65600,0)	312	602	65600,0	---	---
2	Нарахування курсової різниці на кінець кварталу на суму непогашеної частини кредиту (8000 x 8,35 – 8000 x 8,2 = 1200,0)	974	602	1200,0	--	1200,0
3	Нарахування відсотків за користування кредитом (100 x 8,35 = 835,0)	95	684	835,0	---	835,0
4	Сплата частини кредиту (2000 x 8,3 = 16600,0)	602	312	16600,0	---	---
5	Нарахування курсової різниці на момент погашення частини кредиту (2000 x 8,3 – 2000 x 8,35 = 100)	602	744	100,0	100,0	---
6	Сплата відсотків за кредитом (100*8=800)	684	312	800,0	---	---
7	Нарахування курсової різниці на момент сплати відсотків за кредитом (100 x 8,0 – 100 x 8,35 = 35)	684	744	35,0	35,0	---

Завдання №6

Для виконання цього завдання слід звернутися до вихідних даних, наведених у таблиці 11. На основі цих даних необхідно:

- скласти журнал реєстрації господарських операцій підприємства
- здійснити необхідні розрахунки;
- відобразити в системі бухгалтерського та податкового обліку і проаналізувати фінансовий результат від операцій.

Таблиця 11 – Вихідні показники

№ п/п	Зміст операції	Варіанти									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Ввезена давальницька сировина, на розмір мита-2% та ПДВ виданий вексель, сплачений митний збір-0,2%	10000	20000	5000	7000	8000	9000	12000	25000	30000	40000
2	Курс НБУ на дату ввезення сировини	8,1	8,2	8,15	8,1	8,05	8,1	8,2	8,12	8,05	8,08
3	Вартість послуг з переробки, дол.	500	300	400	200	350	450	800	1000	1100	2000

Продовження таблиці 11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4	Собівартість переробки, грн	2000	1000	500	200	300	350	400	600	650	700
5	Курс НБУ на дату відвантаження продукції давальницької сировини з	8,2	8,0	8,25	8,3	8,2	8,3	8,03	8,35	8,14	8,05
6	Курс НБУ на кінець кварталу	8,15	8,21	8,18	8,11	8,22	8,12	8,25	8,10	8,22	8,13
7	Курс НБУ на дату отримання оплати від замовника	8,25	8,13	8,4	8,3	8,0	8,15	8,10	8,03	8,18	8,02

Приклад розв'язання задачі

Іноземна фірма 20.08 увезла на територію України давальницьку сировину вартістю 20000 дол. для переробки на ТОВ "Грант" з умовою сплати послуг по переробці грошовими коштами в сумі 4000 дол. Курс НБУ на 20.08 – 8,5 грн. за долар. При ввезенні сировини на суму мита – 4%. та ПДВ було видано простий вексель. Митний збір склав 0,4%. Готова продукція була відвантажена замовнику 10.09. Курс НБУ -8,0 грн. за долар. Собівартість переробки – 2000 грн. Кошти від замовника надійшли на валютний рахунок ТОВ "Грант" 20.09. Курс НБУ – 8,2 грн. за долар.

Відобразити ці події у бухгалтерському та податковому обліку (таблиця 12).

Таблиця 12 – Відображення операцій із давальницькою сировиною

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.	Доходи	Витрати
		Дебет	Кредит			
1	2	3	4	5	6	7
1	Сплачено митний збір	377	311	680		
2	Відображений у складі витрат митний збір за митне оформлення при ввезенні давальницької сировини	949	377	680		680,0
3	Видано простий вексель на суму ПДВ та мита	377	62	35360,0		
4	Оприбутковано давальницьку сировину, яка отримана для переробки	022		170000,0		
5	Відображено контрактну вартість послуг з переробки	362	703	32000,0	32000,0	
6	Списана давальницька сировина		022	170000,0		

Продовження таблиці 12

1	2	3	4	5	6	7
7	Списана собівартість переробки давальницької сировини	903	23	2000,0		2000,0
8	Сплачено митний збір	377	311	808,0		
9	Відображений митний збір у складі витрат	93	377	808,0		808,0
10	Погашено простий вексель при вивезенні готової продукції	62	377	35360,0		
11	Отримано грошові кошти від іноземного підприємства	312	362	32800,0		
12	Відображено курсову різницю	362	714	800,0	800,0	

3.2. Теоретична частина

Для виконання теоретичної частини студент повинен скласти реферат відповідно до свого варіанта (за останньою цифрою залікової книжки). Обсяг реферату не повинен перевищувати 10 друкованих сторінок.

Реферат — це самостійне дослідження, виконане студентом на підставі аналізу статей, наведених у спеціалізованих бухгалтерських виданнях «Податки та бухгалтерський облік», «Бухгалтер», «Бухгалтерія», «Все про бухгалтерський облік», «Дебет-Кредит», «Сучасний бухгалтер» та інших.

Метою підготовки реферату є поглиблення студентом теоретичних і практичних знань з обраного питання, вироблення умінь застосовувати їх при вирішенні конкретних практичних завдань; пошук проблемних облікових питань та умінь їх самостійно аналізувати та робити обґрунтовані висновки; визначення ступеня підготовки студента до самостійної практичної діяльності. Працюючи над рефератом, студент має засвоїти навички правильної постановки проблеми та обґрунтування її актуальності, формулювання мети і завдань роботи, побудови логічного плану і оптимальної структури, роботи з літературними джерелами, аналізу та оцінки різних аспектів досліджуваного питання, обґрунтування власних узагальнень, висновків і пропозицій.

Основними завданнями роботи є:

- вивчення (або поглиблення) та узагальнення теоретико-методологічних проблемних питань;
- проведення всебічної діагностики;
- розробка та оцінка альтернативних підходів до вирішення визначених облікових проблем.

Повнота й особливості реалізації цих завдань залежать від напряму особливостей питання.

Студент має ґрунтовно ознайомитись з теоретичними засадами обраної проблематики, на підставі аналізу літературних джерел узагальнити існуючі підходи та обґрунтувати існуючі проблемні питання в роботі. Визначаються наявні проблеми і причини їх виникнення. Це, у свою чергу, є основою для розробки і обґрунтування альтернативних пропозицій щодо усунення проблем і визначення найбільш доцільного способу їх вирішення в сучасних умовах.

Реферат повинен мати певну логіку побудови, послідовність і завершеність.

Таблиця 13 – Варіанти рефератів теоретичної частини контрольної роботи

№ п/п	Тема реферату	№ варіанта
1	2	3
1	Особливості розрахунків чеками та акредитивами в іноземній валюті	1
2	Митні процедури, порядок формування митної вартості, документальне забезпечення та облік імпорتنих операцій	2
3	Митні процедури, порядок формування митної вартості, документальне забезпечення та облік експортних операцій	3
4	Сутність та облік операцій з давальницькою сировиною	4
5	Сутність та облік бартерних операцій	5
6	Порядок, умови здійснення та облік інвестиційної діяльності	6
7	Сутність та облік кредитних операцій	7
8	Рахунки в банках в іноземній валюті: види, порядок відкриття, відображення операцій по придбанню та продажу валюти в обліку	8
9	Сутність та облік лізингових операцій	9
10	Міжнародний офшорний бізнес	0

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.1991р. № 959-ХІІ. /<http://rad.gov.ua>
2. Закон України "Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності" від 23.12.1998р. № 351-ХІV. /<http://rad.gov.ua>
3. Закон України " Про режим іноземного інвестування" від 19.03.1996 р. № 93/96- ВР /<http://rad.gov.ua>
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI /<http://rad.gov.ua>
5. Закон про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. – К., 1999. /<http://rad.gov.ua>
6. Бутинець Ф. Ф. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Житомир: ПП "Рута", 2001. – 544 с.
7. Гордиенко Н. І., Карпушенко М.Ю. "Облік зовнішньоекономічної діяльності", - Харків: "Страйд", 2006. – 295 с.
8. Гороицкая Н. Г. "Учет и налогообложение операций во внешнеэкономической деятельности и с иностранной валютой. – К.: "Техніка", 2000. – 72 с.
9. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні/Під ред. С. Ф. Голова. – Дніпропетровськ: ТОВ "Баланс-Клуб", 2001. – 832 с.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №21 "Вплив зміни валютних курсів", затверджений наказом Мінфіну України від 10.08.2000р. № 193 /<http://rad.gov.ua>

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять, самостійної роботи
та виконання контрольних робіт
з дисципліни

"ОБЛІК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"

*(для студентів 5,6 курсу заочної форми навчання
спеціальностей 7.03050901 "Облік і аудит", 8.03050901 "Облік і аудит"
та слухачів другої вищої освіти
спеціальності 7.03050901 "Облік і аудит")*

Укладач **КАРПУШЕНКО** Марія Юріївна

Відповідальний за випуск *Т. В. Момот*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2012, поз. 375 М

Підп. до друку 03.07.12 р.

Формат 60 x 84/16

Друк на ризографі

Ум. друк. арк. 1,6

Тираж 100 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.